

N:o 32.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1908, kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skyldighet för staten att erlægga skatt till kommun för staten tillhörig fastighet eller industriell anläggning.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 39, har herr *Joh. Larsson* från Presstorp, med hvilken herrar *C. T. Lind* från Tanum, *Oscar N. Olsson*, *Carl J. Ödman*, *C. Wallentin*, *O. Silfverschiöld* och *Alfr. Lundgren* instämt, anfört följande:

»Enligt gällande bevillningsförordning erlägger icke staten bevilling för sina fastigheter och sin inkomst af rörelse, och därom är ingenting att säga, då den ingår till staten.

Men att däremot staten skall vara befriad från att deltaga i den kommuns utskylder, hvarest den har sin egendom belägen och där den drifver rörelse, synes vara oegentligt, ty därigenom håller de kommuners ekonomi på att förstöras, som förut erhållit stora skattetillskott af enskilda bolag; men sedan staten öfvertagit desamma och drifver samma rörelse för egen räkning, erhåller kommunen ingenting.

Då staten alltmera och mera synes komma att inköpa hemman för skogsodling samt vattenfall och industriella anläggningar för att drifvas för statens räkning, borde väl också däraf följa, att staten finge deltaga i den kommuns utskylder, däri egendomen är belägen, på samma sätt som öfriga fastighetsägare eller näringsidkare; ty då staten blifvit ägare af en egendom inom en kommun, lindras därigenom icke denna kommuns utgifter till fattigvård och skolväsen för dem,

som bo å denna fastighet, utan endast skatteinkomsten försvinner för densamma, och detta kan omöjligt vara rättvist. Hvad detta gjort för en kommun, som förut haft ett stort kanalbolag att beskatta, men som nu ingenting erhåller, sedan staten blef ägare därpå, har man sett af tidningarna. Fråga lärer nu vara å bane att inköpa tvenne stora industriella verk vid Göta älf, och då komma de kommuner, hvori de äro belägna, att också mista sina skatteinkomster af desamma. För den ena af dessa kommuner, hvilka jag känner till, blifver det då mycket bekymmersamt, ty med vetskap om de skatteförmåner, som utgått från den inom kommunen belägna industriella anläggningen, har kommunen bundit sig för stora utgifter en längre tid framåt, och skola nu dessa skatteinkomster försvinna genom statens mellankomst, är det svårt att förstå, huru kommunen skall kunna fullgöra sina förbindelser.

Då flera faktorer inverka på denna frågas lösning och en fullständig utredning synes vara af behofvet påkallad, innan Riksdagen fattar sitt beslut, så får jag vördsamt hemställa, det Riksdagen ville besluta

att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huru och i hvad mån skattskyldighet till kommunen, inom hvilken staten köper fastighet eller industriell anläggning, bör utgöras för sådan af staten förvärfvad egendom.»

*Utskottets
yttrande.*

Den af motionären nu väckta frågan har flere gånger i större eller mindre omfattning varit föremål för behandling inom Riksdagen. Vid dessa tillfällen och senast år 1898 har Riksdagen, fränsedt 1892 och 1898 års riksdagars beslut rörande kommunalutskylder för kronoparker, uttalat sig emot ett sådant utvidgande af statens skatteplikt till kommun, som därvid satts i fråga.

Enligt gällande förordning om kommunalstyrelse på landet är staten tillhörig jordbruksfastighet underkastad beskattning till kommun. Hvad sålunda stadgats angående jordbruksfastighet skall enligt lag af den 2 april 1898 jämväl gälla kronopark, som bildats af mark, som åt kronan inköpts efter 1874 års början, eller af staten tillhörig jordbruksdomän eller del af sådan. Härutöfver är staten fri från utgörande af kommunalutskylder.

Emellertid må erinras, hurusom staten enligt lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet är pliktig deltaga i byggande och underhåll af allmän väg, icke blott för staten tillhörig jordbruksfastighet med hvad därtill räknas utan äfven för annan fastighet, för så vidt inkomst därpå drages.

Såsom skäl för den frihet från kommunalskatt, som staten sålunda i regel åtnjuter, har hufvudsakligen anförts, att de inkomster och fördelar af annat slag, som tillkomme kommun däraf, att staten dit förlade och där utöfvade viss verksamhet, nämligen dels i form af skatter från den i statens tjänst anställda personalen, dels ock genom förökad omsättning och rörelse inom kommunen, vore af den betydighet, att skattskyldighet ej borde ifrågakomma. Hänsyn till dessa fördelar — hvilka ej ansetts vara för handen i fråga om statens jordbruksfastigheter — i förening med det förhållande, att, då staten drifver viss industriell eller ekonomisk rörelse, detta merendels sker ur andra synpunkter och för andra ändamål, än som för den enskilde äro bestämmande, hafva för utskottet och Riksdagen förut varit afgörande vid bedömande af frågan om statens skatteplikt gent emot kommun.

Utskottet kan för sin del icke finna annat än att den sålunda godkända principen om statens ställning i förevarande hänseende fortfarande bör uppehållas. Ett frångående af denna princip skulle, såsom förr äfven framhållits, medföra vidtgående konsekvenser och pålägga staten inskränkningar i dess verksamhet, som skulle verka hämmande och betungande. Hvad särskildt beträffar statens stora kommunikationsinrättningar, skulle kommunal skatteplikt i fråga om dem föga öfverensstämma med kommunernas och deras invånares stora fördel och intresse just af dessa inrättningar, intressen, som ofta taga sig uttryck i vidtgående uppoffringar och bidrag för dylika inrättningar från de kommuners sida, som blifva däraf berörda.

En följd af utskottets nu uttalade uppfattning är, att utskottet icke heller kan godkänna den mening, som synes vara motionärens, nämligen att i de fall, där staten genom inköp förvärfvat viss egendom eller rörelse, för hvilken i föregående ägares eller innehafvares hand kommunalskatt utgått, staten bör vidkännas kommunal skatteplikt för egendomen eller rörelsen. Oafsedt de äfven här, såsom eljest, med olika styrka i olika fall gällande principiella skälen för statens skattefrihet, torde en sådan skillnad i fråga om samma slag af statens egendom eller innehaf, som en dylik skatteplikt skulle innebära, icke blifva rättvis. Ofta skulle den icke heller kunna utan stora svårigheter i praktiken genomföras.

Härmed har utskottet ingalunda velat förneka, att, då staten förvärfvat fastighet eller öfvertagit rörelse, som i enskild ägo lämnat betydande skattebidrag till en kommun, men såsom statsegendom icke är underkastad kommunala utskylder, ganska afsevärda rubbningar kunna ske i kommunens inkomster. Ju mera statens verksamhet i

industriellt och ekonomiskt afseende utvecklas, desto större blir utsikten för sådana rubbningar. I vår tid, då stora kraf ställas på staten i olika afseenden och dessa kraf ofta anses fordra statens ingripande på nya ekonomiska områden, synes det utskottet föreligga en fara, att dylika rubbningar, där de inträffa, skola kunna få en för den enskilda kommunens ekonomi verkligt tyngande karaktär.

Ehuru utskottet icke kan förorda bifall till motionärens framställning, för så vidt den afser statens likställande i vissa fall, beträffande kommunala skyldigheter, med enskilda medlemmar af en kommun, anser sig därför utskottet äga skäl ifrågasätta, huruvida ej åtgärder kunna och böra vidtagas för att icke kommunerna på grund af principen om statens frihet från kommunskatt i särskilda afseenden oskäligen betungas. För sådant ändamål synes det utskottet, som om lämpliga bestämmelser skulle kunna meddelas, hvarigenom de kommuner, inom hvilka staten äger annan inkomstgifvande fastighet än jordbruksfastighet eller drifver ekonomisk verksamhet, däruti dock i regel icke inberäknadt järnväg, post och telegraf eller annan därmed jämförlig kommunikationsinrättning, tillförsäkras efter förekommande fall lämpade bidrag från staten för bestridande af vissa kommunala utgifter. Härvid bör naturligen väl beaktas, att bidragen icke få öfverstiga, hvad som kan anses billigt eller nödigt, samt att, såvidt möjligt, de särskilda ekonomiska fördelar för kommun, som i olika fall vinnas af statens verksamhet inom densamma, tagas i beräkning. Skulle vid öfvervägande häraf i ett eller annat undantagsfall bidrag verkligen befinnas böra utgå äfven för någon sådan staten tillhörig kommunikationsinrättning, som nyss nämnts, synes däremot icke vara något att erinra.

En bidragsplikt för staten till kommunala utgifter, jämförlig med den af utskottet nu ifrågakämda, kan för visst ändamål förekomma redan enligt gällande lag. I sådant afseende vill utskottet erinra om den enligt 31 § 1 mom. af kungl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 staten åliggande plikt att i vissa fall bekosta fattigvård för manskap inom armén och sjöförsvaret samt för arbetare och handverkare vid kronans varf och verkstäder jämte familjer. Äfven har blifvit ifrågasatt, huruvida ej staten skulle kunna drabbas af den i 34 § af samma förordning stadgade skyldighet för vissa egendomsinnehafvare, som förorsaka fattigvårdssamhälle betungande utgifter, att vidkännas särskildt tillskott till samhällets fattigvård.

På grund af hvad sålunda förekommit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, under hvilka förutsättningar och i hvad mån kommun, inom hvilken staten förvärfvat fastigheten eller industriell anläggning, må kunna tillerkännas bidrag från staten för bestående af vissa kommunala utgifter, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Stockholm den 23 mars 1908.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.
